

JAARVERSLAG 2011
Vereniging van Onderzoeksjournalisten VVOJ
Goedgekeurd door ALV op zaterdag 17 november 2012

Inleiding	2
Werkplan 2010-2012	3
Conferentie Onderzoeksjournalistiek 2011, Eindhoven	4
VVOJ-Café	5
De Loep, VVOJ-Prijs voor Onderzoeksjournalistiek	5
VVOJ-Jaarboek	6
Website en medialab	7
Onderzoek Centrum voor Onderzoeksjournalistiek	7
Diversen (Internationalisering, Scholing, Wobben, Lokale UJ, Jongeren)	8
Financiën	11
Verslag van de kascommissie	15
Opgave zittend bestuur	16

Hierna volgt het Accountantsrapport 2011, opgemaakt door LOS Accountants + Adviesgroep, met daarin opgenomen het accountantsverslag en de jaarrekening.

Inleiding

2011 was voor de Vereniging van Onderzoeksjournalisten het eerste volledige jaar waarin zich de effecten van de driejarige donorovereenkomst met Adessium Foundation (lopend tussen zomer 2010 en zomer 2013) deden gelden. Tevens was het het eerste jaar van de 5-jarige overeenkomst met de Stichting Democratie en Media. Dergelijke, langjarige verbintenissen leiden in de bedrijfsvoering (want dat is de vereniging inmiddels bijna) tot rust, de mogelijkheid tot concentratie op activiteiten in plaats van constante fondsenwerving, en de mogelijkheid door grotere armslag zich breder te laten gelden als het 'huis' voor journalisten die kritische en diepgravende journalistiek serieus blijven nemen.

In economisch onrustige en onzekere tijden merkt de vereniging de behoefte in het werkveld om het vakgebied te blijven evalueren en het belang te benadrukken (ook bij het brede publiek), van met name freelancers om samenwerking en steun te zoeken, van jonge, aanstormende collega's om perspectief te zien. En met regelmaat klonk dit jaar de vraag of de vereniging, als een boven de 'partijen' staande entiteit, niet ook zelf aan het genereren van onderzoeksjournalistieke verhalen zou moeten bijdragen.

De VVOJ ziet voor zichzelf in een dergelijke actieve rol op het vlak van vervaardiging van journalistieke verhalen geen rol weggelegd, omdat een verenigingsstructuur zich daar niet voor leent (te log en secundair). Echter, de VVOJ is wel volop betrokken bij het ontwikkelen van strategieën om tot structureel meer onderzoeksjournalistiek te komen. Door middel van training, coachen, organisatieadvies en onderzoek naar strategische ontwikkelingen probeert de VVOJ plannen voor vergroting van onderzoeksjournalistieke output te steunen, begeleiden en sturen. Een studie naar nut en noodzaak van een Nederland-Vlaamse variant op het 'Pro Publica-model' (een non-profit centrum voor onderzoeksjournalistiek) hebben dit jaar aandacht, financiën en bestuurscapaciteit gevraagd. In 2012 zal een en ander leiden tot een advies over businessmodellen aan potentiële donoren en sponsors.

De VVOJ sloot het verenigingsjaar af met 600 leden, 534 Nederlanders en 66 Vlamingen. Het ledenaantal van de VVOJ laat sinds de oprichting in 2002 een geleidelijke maar constante stijging zien, maar het ledenaantal in Vlaanderen blijft in steeds sterkere mate achter bij Nederland. Verbreding en opvoering van het aantal activiteiten in Vlaanderen heeft daarin geen verandering gebracht. In 2012 zal opnieuw een extra, ditmaal op individuele journalisten gerichte inspanning gedaan worden om meer Vlaamse journalisten bij de vereniging te betrekken.

Financieel gezien was 2011 een degelijk jaar, dat met een batig saldo werd afgesloten. Zie hiervoor de Jaarrekening en toelichting. Dit saldo is vrijwel geheel toe te rekenen aan de vooruitbetaalde sponsoring voor het Medialab. Maar na aftrek hiervan rest echter nog immer een bescheiden positief saldo, waarmee de vereniging laat zien na het moeilijke jaar 2010 de zwarte cijfers hervonden te hebben.

De vereniging heeft nog altijd een solide financiële basis, maar fondsenwerving zal belangrijk blijven. Dit om de kosten van de activiteiten alsook het lidmaatschapsgeld voor de leden zo laag mogelijk te houden. Het lidmaatschapsgeld is constant sinds de oprichting, en hoeft dankzij voldoende sponsorbijdragen mogelijk pas in 2013 verhoogd te worden.

Het VVOJ-bestuur bestond in 2011 uit: Frits Bloemendaal (GPD), Tricia Bots (Fontys Hogescholen), Piet Depuydt (*NRC Handelsblad* en *De Tijd*, penningmeester), Henk van Ess (freelance, voorzitter), Marjan Justaert (*De Morgen*), Erik van Heeswijk (VPRO), Karel Platteau (Fonds Pascal Decroos), Marcel van Silfhout (VARA), Ingrid Vandaele (*Knack*).

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van 19 november 2011 kondigden bestuursleden Bloemendaal en Justaert aan zich wegens drukke werkzaamheden niet herkiesbaar te stellen. Piet Depuydt en Ingrid Van Daele stelden zich herkiesbaar voor het bestuur. Esther Rosenberg (*NRC Handelsblad*) werd voorgedragen als nieuw bestuurslid en door de vergadering benoemd.

Kort na de ALV kondigden Van Heeswijk (drukke werkzaamheden) en Platteau (vertrek uit de journalistiek) aan per 2012 geen deel meer uit te kunnen maken van het bestuur. Het VVOJ bestuur zal in 2012 bestaan uit Bots, Depuydt, Van Ess, Van Silfhout, Rosenberg en Van Daele. Naar versterking per 2013 zal worden gezocht.

Werkplan 2010-2012

De VVOJ-werkplannen zijn, behalve de formulering van de inhoudelijke koers van de vereniging, het uitgangspunt om sponsors te werven voor meerdere jaren. Het aansturen en financieren van de VVOJ middels een werkplan leidde de afgelopen jaren evident tot een heldere koers en een financieel gezonde vereniging. De transparantie waartoe deze werkwijze leidt, spreekt sponsors aantoonbaar aan.

2011 consolideerde de verworvenheden van eerdere jaren (met hoofddonor Adessium Foundation, premium sponsor Stichting Democratie en Media; meerjarige sponsors als Hogeschool Utrecht, de Volkskrant, NRC Handelsblad, NOS Nieuws, Hogeschool Windesheim, Fonds Pascal Decroos, de VVJ, het CBS; en incidentele (activiteit-gerichte) sponsors als RTL Nieuws, De Morgen, Stimuleringsfonds voor de Pers.

Vrijwel alle sponsoring is vrij besteedbaar voor de werking en activiteiten van de vereniging. Dit geeft grote armslag, omdat niet steeds exclusief aan activiteiten toegerekend hoeft te worden en dus flexibiliteit biedt naar gelang de vraag van leden voor activiteiten. Zo kon de VVOJ in voorjaar 2011 op korte termijn een grote bijeenkomst organiseren waarin de toekomst van de journalistiek binnen de Nederlandse publieke omroep werd bediscussieerd toen dat opportuun was, een activiteit waarvoor achteraf ook nog deels weer projectfinanciering werd gevonden.

Enkele activiteiten uit 2011 (met uitloop in 2012 en 2013) werden met speciale projectsubsidie uitgevoerd: een onderzoek naar mogelijke oprichting van een centrum voor onderzoeksjournalistiek (subsidie: Adessium Foundation), de bouw van een Medialab (subsidie: Stimuleringsfonds voor de Pers) en de organisatie van een trainingsdag voor lokale en regionale journalisten (subsidie: Stimuleringsfonds voor de Pers). Deze activiteiten werden opgezet ten tijde van de looptijd van het oorspronkelijke werkplan en dus niet bedacht ten tijde van het schrijven ervan. Door aanvullende projectfinanciering te vinden voldoet de vereniging aan haar streven naar een solide financiële basis: nieuwe activiteiten dienen met additionele financiële middelen gerealiseerd te worden.

De Hogeschool Utrecht/Faculteit Communicatie en Journalistiek faciliteerde ook dit jaar weer in natura (ter beschikking stellen van een werkplek, (kosten voor) post en telefoon, beschikbaarheid van een IT-helpdesk, printer en verdere ondersteuning) de werkzaamheden van onze stafmedewerker en directeur.

In 2011 kon de VVOJ de volgende fondsen, instellingen en media tot haar sponsors en donoren rekenen:

Adessium Foundation (hoofddonor)
Stichting Democratie en Media (premium sponsor)
Hogeschool Utrecht (hoofdsponsor)
De Volkskrant (gewone sponsor)
NRC Handelsblad (gewone sponsor)
Hogeschool Windesheim (gewone sponsor)
Fonds Pascal Decroos (gewone sponsor)
Vlaamse Vereniging van Journalisten VVJ (gewone sponsor)
Centraal Bureau voor de Statistiek (gewone sponsor)

De volgende sponsors steunden specifiek de VVOJ Conferentie Onderzoeksjournalistiek in Eindhoven:

Fontys Hogescholen
De Morgen
RTL Nieuws
Drukkerij-Uitgeverij Jan Verhoeven

In 2012 zal een nieuw Werkplan 2013-2015 geschreven worden, dat tijdens de ALV van 17 november 2012 aan de leden zal worden voorgelegd.

Conferentie Onderzoeksjournalistiek, Eindhoven, 18 en 19 november 2011

Opnieuw werd de jaarlijkse conferentie, ditmaal met als gastlocatie de Eindhovense campus Rachelsmolen van Fontys Hogescholen, goed bezocht: 324 deelnemers, spreker en trainers, ruim 20 workshops, evenzoveel trainingen, een aflevering van het Legebeke Legaat rondom onderzoek naar de diplomatieke cables op de klokkenluidersite Wikileaks, en een spetterende afsluiting door het team van Neveneffecten, dat met het opmerkelijke programma 'Basta!' de journalistieke spraakmakers van het jaar waren. De heren, die zichzelf niet als journalisten afficherden, moesten schoorvoetend toegeven dat hun satirische programma wel degelijk veel journalistiek onderzoek herbergt, en lieten zich daarna uitgebreid ondervragen over hun invalshoeken, aanpak en uitkomsten. Met een bulderende zaal tot gevolg.

Key-note sprekers waren Andrew Lehren (*New York Times*, over de kracht van datajournalistiek) en Leigh Philips (*EU Observer*, over de crisis in Europa). Speciaal voor een extra 'bootcamp' in datajournalistiek was David Donald (Center for Public Integrity) overgekomen. Trainingen en workshops besteedden onder meer aandacht aan zoek- en vindtechnieken, sociale media, visualiseren van data, ethische dilemma's (met ombudsmannen, raden voor journalistiek, spindokters en klokkenluiders), verteltechnieken op televisie en I-pad, wobben en economie. Voor managers was er een sessie over 'crowd sourcing' en het organiseren van onderzoeksjournalistiek op

redacties. De ronde tafel van docenten (onderzoeks)journalistiek is inmiddels een instituut op het congres, en besprak ditmaal de samenwerking tussen (regionale) media en opleidingen journalistiek.

Tijdens het feestelijk diner in het PSV stadion vond de uitreiking van de Loep, de VVOJ-prijs voor onderzoeksjournalistiek, plaats.

VVOJ-Cafés

De VVOJ cafés zijn al zo'n kleine tien jaar dé manier waarop de vereniging tussen twee conferenties in haar leden inspireert, actuele thema's agendeert en met het brede werkveld discussieert. Sinds 2010 werkt de VVOJ in Vlaanderen samen met Debatcentrum DeBuren en het Fonds Pascal Decroos, met dit jaar discussies rond sociale media, pluralisme en Europa. In Nederland trok een serie cafés volle zalen rond thema's als 'financiële journalistiek voor niet-specialisten', Wikileaks, freelancen, onderzoek in privésferen en het journalistieke boek.

Een speciale editie van het VVOJ café werd omgedoopt tot 'Omroepdebat'. Op locatie bij het instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum en onder leiding van Clair Polak, discussieerden op 10 mei Gerard Timmer (NPO), Jan de Jong (NOS), Marc Josten (Human), Nico Haasbroek (APO), Sander 't Sas (Bezorgde Omroepmedewerkers) en Caroline van den Heuvel (programmamaker) over de toekomst van kwaliteitsjournalistiek bij de Nederlandse publieke omroep. Door opgelegde bezuinigingen, een publieke omroep onvriendelijk gezind kabinet en onderlinge profileringsdrift van de diverse omroepen ligt de journalistieke armslag en kwaliteit in Hilversum onder vuur. Het debat beoogde het belang van onafhankelijke diepgravende journalistiek als kerntaak van de publieke omroep te onderstrepen. De avond trok een honderd bezoekers, werd nabesproken in het blad van de publieke omroep en werd mede mogelijk gemaakt door de NVJ en de APO (Andere Publieke Omroep).

Vrijwilligers Yvonne v.d. Meent, Miro Lucassen, Andrea Bouma, Arno Kersten, Pauline Sinnema, Nico Haasbroek en bestuursleden Marcel van Silfhout en Karel Platteau stonden garant voor een goed verzorgd seizoen, dat een waardige afsluiting kende met een bezoek aan het Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam. Speciaal voor de VVOJ gingen er de 'kluizen van links' open. Sta je zomaar oog in oog met de brieven van Karl Marx.

Sprekers bij de cafés ontvingen een kleine attentie als dank. De VVOJ nam in Nederland de kosten voor de zaalhuur, de koffie en een borrel achteraf voor haar rekening. In Vlaanderen deelden FDP, DeBuren en VVOJ waar nodig in de kosten.

De Loep, de VVOJ Prijs voor Onderzoeksjournalistiek

De Loep, de VVOJ Prijs voor Onderzoeksjournalistiek werd op 18 november 2011 uitgereikt tijdens het feestelijk diner van de VVOJ Conferentie Onderzoeksjournalistiek, in het PSV Stadion in Eindhoven. Gastheer van de avond was voormalig *Panorama*-presentator William van Laeken.

Winnaar in de categorie audiovisuele producties werd een aflevering van datzelfde *Panorama*, gemaakt door Dirk Leestmans. De documentaire 'Te gek om los te lopen' ging op zoek naar de oorzaken voor de mensonterende behandeling van gestoorde gevangenen, en keek daarbij terug én vooruit door een door de jury geprezen begaafde cameraleens. Met het boek 'Het wonder van de Noord/Zuidlijn' won *Parool*-journalist Bas Soetenhorst de Loep voor geschreven producties. Het was, volgens de jury, een klassiek onderzoeksverhaal, grondig en onthutsend in uitkomst. De aanmoedigingsprijs was voor een verhaal over een ander Amsterdams debacle: het ICT-beleid van de hoofdstad. Stefan Vermeulen (Follow the Money) schreef er voor *HP/De Tijd* een prijswinnend verhaal over.

De winnaars in de categorieën 'geschreven tekst' en 'audiovisueel' ontvingen een glazen loep, een oorkonde en een geldbedrag (1.500 euro). De winnaar van de aanmoedigingsprijs kreeg een oorkonde en een geldbedrag (750 euro), en neemt in 2012 als roulerend lid zitting in de jury.

Het aantal inzendingen voor De Loep nam iets toe t.o.v. 2010: van 77 naar 87. Er kwamen 10 inzendingen binnen voor de Aanmoedigingsprijs. De jury zag grote verscheidenheid onder de inzendingen, met een opmerkelijk groot aantal journalistieke boeken. Men vroeg zich tijdens het jureren regelmatig af waar toch de kwalitatief hoogstaande geschreven productie in de kranten en tijdschriften is gebleven: de gravende, schrijvende journalist zoekt steeds meer het boek op, zo lijkt het.

De VVOJ nam onder dankzegging afscheid van Ton van Dijk, sinds de start jurylid van De Loep, en van roulerend lid Berber Verpoest. Meervoudig Loep-winnaar Joep Dohmen zegde toe de jury vanaf 2012 te versterken, evenals voormalig aanmoedigingsprijswinnaar Steven Vandenbergh en Koning Boudewijfonds-communicator Josse Abrahams. De jury zal verder bestaan uit de al in 2011 zittende leden Ad van Liempt (voorzitter), Ineke Noordhoff, Marnix Koolhaas, Walter Zinzen, en roulerend lid Stefan Vermeulen.

VVOJ-Jaarboek

Het Jaarboek Onderzoeksjournalistiek 2011 kreeg (met dank aan RTL-Nieuws) een intrigerende cover (oud-voetballer Johan Crujff op een fiets, naar aanleiding van onderzoeksverhalen naar het mislukte WK-bid 2022 van Nederland en Vlaanderen) en een evenzo intrigerende, veelzijdige inhoud. Zonder een overkoepelend thema te identificeren besprak het Jaarboek het recordaantal van 24 producties, inclusief de 8 nominaties voor de Loep. Clustering van verhalen leverde katernen rond gezondheidszorg, politiek, economie, buitenland, sociale misstanden en belangenverstremgeling op.

In een speciale bijdrage lichtte Jaarboekredacteur Trees Verleyen het bijzondere succes van 'non-onderzoekers' Neveneffecten toe: hun 'Basta' was zonder het etiket 'journalistiek' met lengte de meest intrigerende journalistieke serie van 2011 in de lage landen. Om nog maar eens te bewijzen: 'life is sometimes bigger than life'.

'Behoud het goede' was het motto onder de samenstellers van het Jaarboek. En dus werkte, onder de inmiddels vertrouwde eindredactie van Ditty Eimers, en vormgeving van Anne Van Hootegem (beide als enige betaald voor hun werk) en onder leiding van

bestuurslid Frits Bloemendaal een forse redactie van vrijwilligers aan het boek: Machteld Bouman, Nadia Vissers, Ides Debruyne, Jan Hauspie, Daan Marselis (hij reikte tijdens het VVOJ-congres het eerste exemplaar uit aan *Eindhovens Dagblad*-journalist Fleur Besters), Trees Verleyen, Evert de Vos, Jacqueline Wesselius, Door van der Wielen, Brenno de Winter en Margo Smit.

Website en Medialab

De website van de VVOJ heeft drie functies: het is een uithangbord om de wereld te vertellen wat we doen, het is - met de nieuwsbrief - het belangrijkste communicatie-orgaan met de leden, en het is de plek waar kennis over onderzoeksjournalistiek wordt verzameld en ontsloten.

Sinds 2008 verzorgen webredacteuren Rachel Levy en Arno Kersten de inhoud, de eerste jaren op basis van projectsubsidie, maar sinds 2010 op het conto van de algemene werkmiddelen van de vereniging, mogelijk dankzij hoofddonor Adessium Foundation.

Voorvloeiend uit de ambitie van de website om een kenniscentrum voor tools en tips op onderzoeksvlak te zijn, hebben bestuur en directie van de VVOJ in de zomer van dit jaar een verzoek ingediend bij het Stimuleringsfonds voor de Pers voor het opzetten van een 'Medialab'. Het Stimuleringsfonds heeft de aanvraag gehonoreerd met een bijdrage van € 53.750 over de periode midden 2011-midden 2013, op voorwaarde dat de VVOJ dit bedrag matcht. Met deze armslag kon de VVOJ-webredactie, onder leiding van Henk van Ess, vanaf dit najaar aan de slag met de ambitieuze taak van het bouwen van een speciale website voor het zoeken, vinden, verwerken en visualiseren van data. De eerste tranche van het Stimuleringsfonds-geld (50%) werd dit najaar overgemaakt, maar aangezien het grootste deel van de activiteiten in 2012 zal plaatsvinden, is het geld in de Jaarrekening grotendeels gereserveerd voor 2012.

Medialab for Reporters (zoals de werktitel luidt) zal bestaan uit een van achter het bureau te bedienen toegang tot tools en technieken, en hands-on tutorials door middel van stap-voor-stap (video of screen-shot) uitleg door gerenommeerde (internationale) collega's van handzame technieken, te gebruiken door iedere journalist die werkt met data en documenten (niet alleen VVOJ-leden). De makers laten het ontstaan van de site samenlopen met het publiceren van een handboek Datajournalistiek. Medialab zal najaar 2012 live gaan, voortdurend op bruikbaarheid geëvalueerd worden, en kan zeker tot midden 2013 onderhouden worden met de Stimuleringsfonds-bijdrage. Voor onderhoud na die datum zal aanvullende projectfinanciering gezocht moeten worden.

Onderwijl stonden de gebruikelijke web-activiteiten niet stil. Met een vaste column over het organiseren van onderzoeksjournalistiek op een redactie, verslagen van VVOJ-bijeenkomsten als de cafés, trainingsdagen en conferenties, nieuws en interessante ontwikkelingen elders in de wereld, blijft de website een belangrijk communicatie- en informatiemiddel voor de vereniging en haar leden.

Onderzoek Centrum voor Onderzoeksjournalistiek

Bij het aangaan van de relatie met de VVOJ in de zomer van 2010 droeg hoofddonor Adessium Foundation de vereniging op na te denken over mogelijkheden voor het substantieel vergroten van de onderzoeksjournalistieke output in Vlaanderen en Nederland. Het bestuur van de VVOJ heeft, na ampele discussie en voorbereidend

onderzoekswerk door de directeur, aangegeven dat een mogelijke weg het opzetten van een (non-profit) Centrum voor Onderzoeksjournalistiek zou kunnen zijn. Om deze vooronderstelling nader te onderbouwen heeft de VVOJ eind 2010 de opdracht verstrekt voor een onderzoek naar uitbreiding van onderzoeksjournalistieke output onder 23 redacties van diverse media in Vlaanderen en Nederland.

Dit onderzoek, gepresenteerd in mei 2011 door bureau 'Beter Blaadje' en na te lezen op de VVOJ-website¹, concludeerde dat bestaande media niet direct staan te springen dat een dergelijk centrum (een Vlaams-Nederlandse variant op het Amerikaanse succesmodel van Pro Publica, om het maar kort te omschrijven) onderzoeksjournalistieke verhalen gaat genereren. Men wil graag meer onderzoeksjournalistiek bedrijven, maar zoekt de oorzaak voor het achterblijven eerder in gebrek aan specifieke vaardigheden bij het eigen personeel dan in een structureel gebrek aan prioriteitstelling. Men vraagt om training en (zij het pas in een later stadium) om financiële steun.

Het bestuur van de VVOJ heeft met deze uitkomsten om te beginnen een strategie bepaald om de hoofd- en eindredacties te benaderen met toegespitste training in onderzoeksvaardigheden. Daarnaast echter is besloten om het idee voor een Centrum voor Onderzoeksjournalistiek toch verder te gaan ontwikkelen. De directeur heeft dit scenario aan donor Adessium Foundation gepresenteerd, en heeft toestemming (en een kleine financiële bijdrage) gekregen om een aantal businessmodellen voor een non-profit onderzoekscentrum uit te werken. Dit zal in voorjaar en zomer 2012 gebeuren, na aanscherping van de formulering van de missie van een dergelijk centrum, en consultering van internationale collega's, organisatiedeskundigen en kenners van businessmodellen. Met deze businessmodellen kan daarna mogelijk gericht naar donoren en betaalmodellen gezocht worden. Hoe verdergegaan zal worden na presentatie van de diverse businessmodellen aan Adessium Foundation zal de leden in 2012 gepresenteerd worden.

De vereniging heeft aangegeven zelf niet de ambitie te hebben een dergelijk centrum te gaan runnen (daartoe leent de structuur van een vereniging zich niet), maar dit centrum wel mee te willen voorbereiden. Met de inmiddels opgedane kennis en kunde over deze materie is de VVOJ de aangewezen organisatie om dit te doen. Hoofddonor Adessium Foundation geeft de VVOJ de gelegenheid hiertoe, waarmee mogelijk in de toekomst een daadwerkelijke stap gezet kan worden in de richting van substantiële uitbreiding van onderzoeksjournalistieke output.

Diversen

→ Internationalisering en Global Investigative Journalism Network

In 2011 hebben directie, bestuurs- en gewone leden van de VVOJ meegewerkt aan de voorbereiding (en uitvoering) van de Global Investigative Journalism Conference, gehouden van 13 tot 16 oktober 2011 in Kiev. Voorstellen voor workshops, sprekers en trainers werden aangedragen en gehonoreerd. Er wordt gewerkt aan het opzetten van een permanent secretariaat voor het Global Network, zodat bepaalde constanten niet

¹ M. Agerbeek, Een nieuwe impuls voor onderzoeksjournalistiek', (Amsterdam 2011), <http://www.vvoj.nl/cms/2011/09/30/vvoj-studie-potentie-voor-onderzoeksjournalistiek-maar-geen-strategie/>

meer per conferentie heruitgevonden hoeven te worden. De volgende GIJC zal plaatsvinden in Rio de Janeiro, in het najaar van 2013. De VVOJ zal trachten voorstellen voor workshops en trainingen door haar leden gehonoreerd te krijgen, zodat het voor enkele leden haalbaar wordt als medewerker naar het congres te gaan. Er zal zeker gestreefd worden naar uitgebreide verslaglegging voor de VVOJ over het congres middels handouts, video en audioverslagen toegankelijk voor de leden. Waar mogelijk zal de vereniging sponsoring voor deelname door leden aan het congres proberen te verkrijgen. Echter, de kosten staan in geen verhouding tot de prioriteiten van de vereniging, en de VVOJ zal zich dan ook vooral inzetten om een volgende editie naar een locatie te halen die voor haar leden eenvoudiger (en met minder kosten) toegankelijk is.

De directeur van de VVOJ heeft nog steeds qualitate qua zitting in de bestuursraad van het European Fund for Investigative Journalism, welke in beperkte mate beurzen beschikbaar stelt voor grensoverschrijdende onderzoeksjournalistiek (www.journalismfund.eu). Ook is de directeur betrokken bij vooronderzoek naar de haalbaarheid van een European Investigative Journalism Centre. Dit vooronderzoek leidt in 2012 tot een concreet voorstel waarmee aan fondsenwerving gewerkt kan worden. Dat zal niet door de VVOJ gedaan worden, om verwarring over bevoegdheden en competentie te voorkomen.

→ Scholing

Een belangrijke doelstelling van de VVOJ is scholing van journalisten in Nederland en Vlaanderen te bevorderen. In 2011 hebben we dit gedaan door:

- training tijdens de jaarconferentie
- in-company trainingen bij diverse media
- medewerking aan diverse scholingstrajecten van derden (Arteveldehogeschool, ExpertiseCentrum Journalistiek, Dag van de Buitenlandjournalistiek)
- Inhoudelijke medewerking te verlenen aan de opleiding Internationale Research Journalistiek in Mechelen en de cursus Onderzoeksjournalistiek van het Centrum voor Communicatie en Journalistiek in Utrecht. VVOJ-leden konden met korting aan deze cursussen deelnemen.

Omdat de vraag naar door de VVOJ georganiseerde training in 2011 weer begon aan te trekken, zoals ook bleek uit het VVOJ-onderzoek op 23 redacties, zal het bestuur zich in 2012 opnieuw buigen over de mogelijkheden tot het zelf aanbieden van algemene trainingen. Dit traject werd in 2008 stopgezet, wegens gebrek aan belangstelling vanuit het werkveld. Welke vorm de scholing in de toekomst zal krijgen, zal in 2012 aan de leden gepresenteerd worden.

→ Wob-activiteiten

Middels een van haar leden (Brenno de Winter) was de VVOJ betrokken bij diverse vormen van overleg over de opstelling van een nieuwe Wet Openbaarheid van Bestuur. Ook nam de VVOJ (in de persoon van de directeur) deel aan een hoorzitting in de Tweede Kamer over een nieuwe wet. Een en ander moet in 2012 leiden tot een initiatiefwet WOB.

Tijdens het congres ontstond een hernieuwde discussie over het achterblijven van het aantal WOB-verzoeken in Vlaanderen. Enkele leden gaven aan de WOB-werkgroep van de VVOJ te willen versterken, om in 2012 tot een gericht initiatief op WOB-vlak te komen. Een handboekje en een proef-WOB horen tot de plannen.

→ VVOJ-Jongerendag

Voor de tweede maal organiseerde de VVOJ-Jongerenwerkgroep een speciale (uitverkochte) trainingsdag. Op 27 februari bood het Eindhovens Dagblad onderdak aan dertig aanstormende onderzoekers. Trainingen in Wobben, zoeken in archieven, het bedenken van een verhaal, werken met sociale media en onderzoek voor een regionale krant boden afwisseling, inzicht, tips en technieken. Ook in 2012 zal een jongeren-trainingsdag opgezet worden. De dag draaide volledig op eigen inkomsten en sponsoring.

→ Lokale uitzoekjournalistiek

De tijdens de Conferentie Onderzoeksjournalistiek in Gent 2010 gepresenteerde plannen voor een trainingstraject specifiek gericht op lokale en regionale media werden in 2011 uitgevoerd door het opzetten van een trainingsdag Lokale Uitzoekjournalistiek op 24 september in Utrecht. Dankzij een bijdrage van het Stimuleringsfonds voor de Pers en de steun van hoofdsponsor Hogeschool Utrecht konden 75 deelnemers tegen minimale kosten geschoold worden in technieken waarmee direct op lokaal en regionaal niveau gewerkt kon worden: Wobben in de regio, de schatten van de regionale rekenkamers, camjo in de Dorpsstraat, archiefonderzoek in eigen stad of streek, opzetten van behapbaar onderzoek en speuren in milieuwetgeving waren enkele van de aangeboden workshops.

Zowel redacteurs als hoofd- en eindredacteurs werden ondervraagd over wensen en noden, hetgeen de werkgroep Lokale Uitzoekjournalistiek (bestaand uit Leny Verplancke, Michel Robles, Sergio Boutkan, Richel Bernsen en Esdor van Elten, en inmiddels uitgebreid met Guusje Tromp, Jelke Betlehem, Kristien Beuselinck en Job van der Meer) alle handvaten gaf voor het voorbereiden van een tweede editie van de trainingsdag in het voorjaar van 2012. Gestreefd zal worden naar een brede spreiding aan deelnemers, door per redactie niet meer dan twee leden toegang te geven.

Dat lokale uitzoekjournalistiek loont bewees een van de deelnemers in de weken die op de trainingsdag volgden: Omroep Zuidplas dook in de kosten van de gemeentelijke planning en bespaarde de regio het schone bedrag van € 78.000 door aan te tonen dat de gemeentelijke structuurvisie vele malen te duur was uitgevoerd.

Er werd een klein verlies gedraaid van € 244, hetgeen door de algemene middelen van de VVOJ is gedekt.

→ Overig

De VVOJ heeft qualitate qua (en in de persoon van Anneke Verbraeken) zitting in het bestuur van Internationaal perscentrum Nieuwspoord in Den Haag. Verder is de vereniging door de Nederlandse Raad voor Cultuur betrokken bij de herziening van de Archiefwet, spreekt de VVOJ met de Nederlandse Nationale Ombudsman over pro-actieve openbaarheid van de overheid, en zal meewerken aan de organisatie in 2013 van het wereldcongres voor docenten journalistiek, WJEC2013 in Mechelen, georganiseerd door zeven opleidingen journalistiek uit Nederland en Vlaanderen. Het bid hiervoor kwam mede op basis van informatie en inspanning van de VVOJ tot stand, en werd in het najaar van 2011 door de wereldorganisatie gehonoreerd.

Financiën

Aansluitend op dit jaarverslag is het Accountantsrapport 2011 ingevoegd met hierin opgenomen het accountantsverslag en de jaarrekening.

Toelichting op de jaarrekening 2011

De Jaarrekening 2011 is opgemaakt door Accountantskantoor Los en voorzien van een accountantsverklaring. De Kascommissie heeft de Jaarrekening nagezien. De goedkeurende verklaring van de Kascommissie is bijgevoegd op pagina 15 van dit Jaarverslag.

ACTIVA

Vaste en vlottende activa, afschrijvingen en vorderingen

Er werd in 2011 een bedrag van € 585 afgeschreven voor de laptop van de directeur. Vorderingen bestaan uit achterstallig lidgeld (hetgeen op € 175 na gerecupereerd kon worden, zie de post 'voorziening dubieuze debiteuren op p. 14 Accountantsrapport), en in 2012 betaalde sponsorbijdragen aan het Jaarboek en de Conferentie. Ook worden opgebouwde rentes pas in januari betaald en verzekeringen vooruit betaald (zie p. 14 Accountantsrapport).

PASSIVA

Verenigingsvermogen, voorzieningen, overige schulden en overlopende passiva

Het verenigingsvermogen is in 2011 toegenomen door het overschot aan voor 2012 vooruitbetaalde sponsoring. Het batig saldo van € 24.346 is toegevoegd aan het verenigingsvermogen.

Het bedrag aan voorzieningen bestaat uit vooruitbetaalde sponsoring door Adessium Foundation (algemene werkingsmiddelen, de sponsoring wordt eenmaal per jaar betaald, in september, en loopt dus niet parallel aan het verenigingsboekjaar) en Stimuleringsfonds voor de Pers (Medialab).

STAAT VAN BATEN EN LASTEN (p. 9 Accountantsrapport)

De lasten zijn ten opzichte van 2010 fors gedaald, i.v.m. toegepaste bezuinigingen op activiteiten als de conferentie. Dit om het in 2010 opgelopen verlies in enige mate te compenseren.

Onder de 'overige bedrijfslasten' wordt gerekend het onderzoek door Beter Blaadje in 2010-2011 uitgevoerd. Hiervoor is door Adessium Foundation projectsubsidie verleend. Onder 'financiële baten en lasten' vallen renteopbrengsten welke in 2011 niet begroot waren.

KASSTROOMOVERZICHT (p. 10 Accountantsrapport)

Zoals uit het totaaloverzicht blijkt, heeft de vereniging een exploitatieoverschot van € 24.346. Het saldo neemt echter toe met zo'n € 100.000. Het verschil hiertussen betreft de post 'mutatie voorzieningen', waarin vooruitbetaling van sponsoring (en dus reservering voor in 2012 geplande activiteiten als het Medialab zijn opgenomen.

TOELICHTING OP DE BALANS (p. 13 e.v. Accountantsrapport)

Onderstaande punten verwijzen naar de zelfde punten in het accountantsrapport.

3. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de gelden die op 31-12-2011 in de kas van het secretariaat zitten en op de rekeningen van de VVOJ staan: een Fortis-rekening in Vlaanderen, twee rekeningen bij Rabobank en een ASN-rekening in Nederland. In 2012 zal i.v.m. de spreiding van spaargelden een Triodos-rekening in Vlaanderen worden geopend.

4. Eigen vermogen

Er is een overschot van € 24.347. Dit is vrijwel geheel toe te schrijven aan vooruitbetaalde sponsoring van het Stimuleringsfonds voor de bouw van het Medialab. Er is in 2011 € 8.152 betaald voor het Medialab, verrekend met de vooruitbetaling van € 26.375 (waarmee een reservering van de eerste tranche Medialab voor 2012 van € 18.223 rest), zou ook zonder Medialab een batig saldo, nl. van € 6.124, resteren. Waarmee de vereniging het tekort van 2010 een klein beetje heeft kunnen aanzuiveren en in 2011 laat zien de tering naar de nering te kunnen zetten.

6. Kortlopende schulden

Deze zijn opgebouwd uit crediteuren rond de conferentie (ieder jaar komen enkele rekeningen van het congres na 31 december van het boekjaar binnen), reservering voor vakantiegeld, vooruitbetaalde verzekeringen.

Hoe het bedrag aan overlopende passiva is opgebouwd blijkt uit de uitsplitsing op p. 15-16. 'Medialab' op p. 16 betreffen declaraties van H. van Ess voor de bouw van het Medialab, 'Conferentie' betreft een deel van de catering van de conferentie.

7. Netto omzet

Inkomsten conferentie

De conferentie in Eindhoven telde 134 betalende deelnemers.

Verenigingsponsors: In 2011 brachten sponsors € 220.014 aan: € 181.735 aan 'gewone' sponsoring, € 1.750 aan conferentiesponsoring, € 7.173 aan bestede sponsoring voor het medialab (de rest van de eerste tranche Medialab is overgeheveld naar 2012), en een eenmalige additionele sponsoring door Adessium van € 29.356 voor het onderzoek naar een Centrum voor Onderzoeksjournalistiek.

De belangrijkste reguliere sponsors met hun bijdragen en looptijd zijn:

Adessium Foundation	€ 111.000/jaar	(2010-2013)
Stichting Democratie en Media	€ 50.000/jaar	(2011-2015)
Stimuleringsfonds voor de Pers	€ 26.750/jaar	(2012-2013) (oormerk Medialab)
NOS Journaal	€ 6.000/jaar	(2010-2012)
Volkskrant	€ 3.000/jaar	(2010-2012)
Hogeschool Windesheim	€ 3.000/jaar	(2010-2012)
NRC Handelsblad	€ 3.000/jaar	(jaarlijks verlengd)

Verder neemt een aantal kleinere sponsors doorgaans een bedrag van zo'n € 2.500 voor zijn rekening, dragen enkele sponsors voor ongeveer € 2.000 bij aan de conferentie, en is de Hogeschool Utrecht sponsor in natura met een tegenwaarde van ongeveer € 10.000/jaar.

8. Activiteiten

Conferentie

De VVOJ organiseerde in 2011 zijn jaarlijkse conferentie in Eindhoven. De totale kosten bedroegen € 56.959. Dat betekent dat de conferentie, na aftrek van toegangsgelden en specifieke sponsorbijdragen, met een verlies € 30.195 werd afgesloten. Dit verlies, in lijn met eerdere conferenties (uitgezonderd 2005 en 2010) wordt zoals gebruikelijk gedekt uit de algemene werkmiddelen (sponsors, donoren en lidgelden). De kosten van de conferentie zijn t.o.v. 2010 fors gedaald door een bescheidener opzet en terugbrengen van kosten voor catering, sprekers.

Cafés

De kosten voor de VVOJ-café's zijn grotendeels gestegen door de eenmalige organisatie van het Groot Omroepdebat op 10 mei 2011 in Hilversum. De totale kosten hiervan zijn gedeeld met NVJ en APO, waardoor voor VVOJ een eenmalige extra uitgave van € 1.900 resteerde. De bijeenkomst in het Instituut voor Beeld en Geluid was gezien het belang gratis toegankelijk en trok ruim 100 bezoekers.

VVOJ-prijs

De kosten van de VVOJ-prijs gingen fors omlaag door te bezuinigen op de vervaardiging van de filmpjes die tijdens de uitreiking werden vertoond. Hiervoor waren studenten aangezocht, die tegen kostprijs werkten. Omdat hierdoor de kwaliteit wel werd aangetast, zal in 2012 naar betere begeleiding tegen even scherpe kosten worden gezocht.

9. Personeelslasten

De kosten voor de salarissen van de twee webredacteuren zijn iets gedaald ten opzichte van 2010, doordat een klein deel is ondergebracht in de kosten voor het Medialab. Het Stimuleringsfonds voor de Pers vraagt bij het verstrekken van subsidie altijd om matching funds, door de VVOJ op te brengen door het inzetten van kosten voor de webredactie voor de bouw van Medialab. Ook in 2012 zullen door deze matching salariskosten voor de webredactie verschuiven naar de post Medialab. De webredacteuren besteden vanaf najaar 2011 minstens de helft van hun tijd aan het Medialab en het andere deel aan de website.

De bruto loonkosten voor de directeur zijn gestegen in vergelijking met 2010 door een correctie in verband met een verzekeringsaanpassing.

De bruto loonkosten voor de stafmedewerker zijn in 2011 licht gedaald door het wegens omstandigheden op tijdelijke basis inzetten van een aantal uren (goedkopere) boekhoudkundige ondersteuning. In 2012 zal de situatie zoals in 2010 hersteld worden.

11. Overige bedrijfslasten

De kosten voor de website zijn ten opzichte van de begroting 2011 hoger uitgevallen. Door de toenemende complexiteit van de website (die specialistische ondersteuning vroeg welke in eerdere jaren door een onbetaald bestuurslid werd geleverd) en administratie, en de aanschaf van een speciaal boekhoudkundig verenigingspakket zullen deze kosten in de toekomst structureel hoger liggen dan in 2011 begroot. In de begroting van 2012 zal hiermee rekening gehouden worden. Ook zal in 2012 gestreefd worden naar vaste technische ondersteuning tegen een scherp tarief.

De kantoorlasten lagen in 2011 hoger door de aanschaf van 1.000 conferentiemappen, welke geheel op dit jaar zijn geboekt maar tevens een voorraad voor 2012 en 2013 omvatten.

De algemene lasten lagen in 2011 eenmalig hoger door de kosten voor het onderzoek door Beter Blaadje. Deze kosten zijn gedekt door projectsubsidie van Adessium Foundation en komen niet ten laste van de algemene werkingsmiddelen van de vereniging.

Doordat de vergaderfrequentie van het bestuur wegens verdergaande professionalisering kon worden teruggebracht van 12 naar 6 vergaderingen, konden de vergaderkosten mede dalen.

Verdiensten bestuursleden

Sommige bestuursleden van de VVOJ hebben enige verdiensten afkomstig uit de vereniging, bv. voor het geven van cursussen of in-company trainingen die door de VVOJ worden georganiseerd. In het kader van de transparantie geven wij elk jaar een overzicht van de vergoedingen die zij hiervoor ontvangen.

In 2011 werd er niets betaald aan bestuursleden, wel werd begin 2012 een factuur ingediend door Henk van Ess voor zijn werkzaamheden in 2011 aan het Medialab. Dit betrof een bedrag van € 714.

Verslag van de commissaris over het boekjaar afgesloten op 31 december 2011 betreffende Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ)

Verslag over de jaarrekening zonder voorbehoud

Overeenkomstig de statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit over de uitvoering van de controleopdracht die ons werd toevertrouwd.

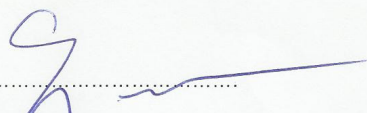
Wij hebben de controle uitgevoerd over het boekjaar afgesloten op 31 december 2011 met een balanstotaal van EUR 275.902, en waarvan de resultatenrekening afsluit met een winst van EUR 24.347.

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening afgesloten op 31 december 2011 een getrouw beeld geeft van het vermogen, van de financiële toestand en van de resultaten van de organisatie en dat een passende verantwoording wordt gegeven in de toelichting.

Datum: 29/08/2012

Gert-Jan Dennekamp,
1° lid kascommissie

Erik Verreet
2° lid kascommissie

OPGAVE ZITTEND BESTUUR

1 januari 2011 – 18 november 2011

Voorzitter	:	H.G. van Ess
Penningmeester/vice-voorzitter	:	P. Depuydt
Leden	:	F. Bloemendaal T. Bots E. van Heeswijk M. Justaert K. Platteau I. Van Daele M. van Silfhout
Directeur	:	M.A.M. Smit

19 november 2011 – 31 december 2011

Voorzitter	:	H.G. van Ess
Penningmeester/vice-voorzitter	:	P. Depuydt
Leden	:	T. Bots E. van Heeswijk K. Platteau E. Rosenberg I. Van Daele M. van Silfhout
Directeur	:	M.A.M. Smit

Utrecht, augustus 2011